Semra Canan Yıldız

Öğr. Gör. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi/Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Van/Türkiye
Lecturer Doctor, Van Yüzüncü Yıl Unıversity/ Turkish Language Teaching Application and Research Center, Van/Turkiye
eposta: semraacanan@gmail.com
https://orcid.org/0000-0001-5697-4750 - RorID: https://ror.org/041jyzp61

Atıf/Citation: Canan Yıldız, Semra. 2025. Hanife Yaman, Türkçede Deyim Varyantları ve Eş Anlamlı Deyimler. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 13/46, 642-650.
https://doi.org/10.33692/avrasyad.1728553

Makale Bilgisi / Article Information

Yayın Türü / Publication Type:	Kitap İncelemesi/Book Rewiew
Geliş Tarihi /Received:	30.06.2025
Kabul Tarihi/Accepted:	18.10.2025
Yayın Tarihi/Published:	15.12.2025

HANİFE YAMAN, TÜRKÇEDE DEYİM VARYANTLARI VE EŞ ANLAMLI DEYİMLER

(Grafiker Yayınları, Ankara 2024, 204 Sayfa ISBN: 978-625-6444-40-9)

Deyimler, ait olduğu milletin kültür birikimini taşıyan dil hazineleridir. Milletin gelenek ve göreneklerinin, örf ve adetlerinin nesilden nesle aktarılmasını sağlayan deyimler aynı zamanda o toplumun dili kullanma özelliklerinin de tespitinde önemli bir rol oynar. Çoğu zaman tam bir cümle olmaktan uzak olan deyimler, asıl anlamı dışında yeni bir anlam veya anlamlar taşıyan iki veya daha fazla kelimeden oluşan, çekici ve derin bir anlam özelliğine sahip söz dizileridir (Korkmaz 2018: 17). Teşekkül ettiği topluma ait kültürel kodları barındıran deyimler bu yönüyle o toplumun olay, olgu ve kavramlara olan bakış açısını ortaya çıkarmaktadır. Deyimler söz varlığına dair barındırdığı zenginlik ve ait olunan kültürü yansıtmaları dolayısıyla birçok çalışmaya konu olmaktadır (Kanmaz 2021: 170).

Güncel Türkçe Sözlük'te "Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir" (Erişim tarihi: 20.05.2025) olarak tanımlanan deyim, ait olduğu milletin kültür birikimini taşıyan dil hazineleridir. Deyimlerin yapıları itibarı ile genellikle birleşik sözcükler, atasözleri, vecizeler, dua ve beddualarla karıştırıldığı görülmektedir. Ancak bu dil birimlerin kullanıldıkları yerler, anlam yapıları ve söylenme amaçları birbirinden ayrıdır. Deyimlerin oluşumunda mecaz, değişmeyen ve anlamı belirleyen ilk unsurdur (Gümüşatam 2012: 358). Deyimi oluşturan sözcüklerin yarattığı ortak anlamın mecaz kabul edildiği düşüncesi yanında; seyrek de olsa tek bir sözcüğün yan anlamıyla kullanımından oluştuğu da dile getirilir (Aksan 2015: 35).

Tanıtımı yapılan eserde deyim varyantları ve deyimi oluşturan sözcüklerin eş anlamlılıkları ele alınmıştır. Eş anlamlılık Güncel Türkçe Sözlük'te birbiriyle aynı veya yakın olan anlam olarak açıklanmaktadır (Erişim tarihi: 23.05.2025). Vardar eş anlamlılık için "iki ya da daha çok sayıda göstergenin aynı anlama gelme, ayrı gösterenlerin aynı gösterileni belirtme özelliği" tanımını yapar. Vardar, ayrıca eş anlamlılığın çoğu kez salt nitelikli olmaktan uzak olmasını bu nedenle de özdeşlikten çok anlamca yakınlık belirttiğini ifade eder. Buna göre, aynı bağlamda hiçbir anlam ayrıntısı getirmeden birbirinin yerini alabilecek göstergeler az sayıdadır (Vardar 2002: 94).

İki ya da daha fazla kelimeden oluşan deyimlerin, birer anlam kalıplaşması sürecinden geçmiş olmalarının (Korkmaz 2018: 18); onları mecaz anlam ve metaforik unsurlar açısından zengin kılarak anlam bilimsel açıdan da incelenmeye değer hâle getirdiği söylenebilir. Yıldızlı, metaforlar için "insan bilişindeki "şey"lerin daha etkili bir anlatımla başka bir "şey" üzerinde yeni ve geçici kavram oluşmasını sağlamaktadır" tanımını yapar ve bu kavram oluşumunda bilişin kendi kültüründen, ana dilinin kelime ve anlam hazinesinden yararlandığını belirtir (Yıldızlı 2017: 1941). Deyimlerin bu yönüyle birçok çalışmaya konu edildiği görülmektedir (Adıgüzel ve Aksan 2023, Özavşar 2021, Yıldız 2025). Bu bağlamda deyimlerin, dilin anlam zenginliğinin metaforik bir şekilde ifade edilme şekillerinden biri olduğunu söylemek mümkündür. Deyimler ile ilgili bir diğer husus ise çoklukla dilde en az çaba yasası ile kurulduğudur. Kısa yapılar olan deyimler farklı şekillerde kalıplaşma gösterdiği için deyimi oluşturan unsurlar değiştirilemez. Ancak deyimler her ne kadar kalıplaşmış yapılar ise de dilin doğası gereği kelimelerin kendisine yakın anlamda bir başka kelime ile yer değiştiği görülür (Sinan 2009: 1996). Bununla birlikte deyimler farklı bölgelerde değişik sözcüklerle ifade de edilebilir. (Kızım sana söylüyorum, gelinim sen dinle (işit, anla), Çenesi düşük (çürük) gibi) (Aksoy 1988: 144).

Dr. Öğretim Üyesi Hanife Yaman tarafından hazırlanmış olan "Türkçede Deyim Varyantları ve Eş Anlamlı Deyimler" adlı eserin, deyimlerin dile ait söz varlığı olmasının ötesinde dilin canlılığı temelinde yeniden gözden geçirilmesi gerekliliğinden doğduğu ifade edilmiştir (Yaman 2024: 12).

Söz konusu eser üç temel başlıktan oluşmaktadır. "Deyim Bilimi" adını taşıyan birinci bölümde, deyim bilimi kavramı ve tarihsel gelişimi, Türkçede deyim bilimine yönelik görüşler ve ilgili alanda yapılan çalışmalara yer verilmiştir. İkinci bölüm "Deyimsel Eş Anlamlılık ve Varyant" olarak adlandırılmış; eş anlamlılık, deyimsel eş anlamlılık ve deyimsel varyant konularına değinilmiştir. "Türkçede Deyim Varyantları ve Eş Anlamlı Deyimler" adındaki üçüncü bölüm ise deyimlerin varyantları ve eş anlamlı deyimler, yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulgu ve tespitler sunulmuştur.

Yaman, eserini Türkçe deyimlerin eş anlamlılık açısından incelenmesi, eş anlamlı deyimler sözlüğünün olmaması ve Türkçede çeşitlilik gösteren deyimlerle bunların oluşumu

üzerine çalışma bulunmaması sebebiyle oluşturduğunu ifade eder (2024: 15). Buna göre bu eser, deyimlerin eş anlamlılığı ve varyantları üzerine yapılan ilk çalışma olması sebebiyle kayda değer bir çalışma niteliği taşımaktadır. Eserde ele alınan deyimler, Kunin (1996) ve Giang (2009) eş anlamlılık ve varyant tasnifleri doğrultusunda kategorize edilmiştir.

Yazar, konuya giriş kısmında deyimler ve eş anlamlılık üzerine geniş bir literatür taraması yapmıştır. Yazarın çalışmalardan aktardığı bilgiler doğrultusunda deyim konusundaki çalışmaların geçmişten günümüze geniş bir yelpazede ele alındığı görülmektedir.

Türkçede eş anlamlılık konusu Türkolojideki tartışmalı konular arasındadır. "Eş anlamlılık, yakın anlamlılık, anlamdaşlık ve sinonim" gibi çeşitli adlandırmalar da terim karmaşasını beraberinde getirmektedir (Akçataş ve Arı 2018: 60). Araştırmada, Türkçe deyimsel birimler arasındaki eş anlamlılık ve varyant ilişkisinin tespit edilebilmesi için öncelikli alan yazınında eş anlamlılık, deyimsel eş anlamlılık ve varyantla ilgili çalışmaların taranması ve bu verilerin incelenmesiyle başlanmıştır.

Türkçede eş anlamlı deyim ve varyant tespiti için TDK'nin genel ağında bulunan Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü incelenmiş olup ayrıca A. K. Birih, V. N. Mokienko ve L. İ. Stepanova'nın Rusça Eş Anlamlı Deyimler Sözlüğü (2009); V. P. Zhukov, M. İ. Sidorenko ve V. T. Şklyarov'un Rusça Eş Anlamlı Deyimler Sözlüğü (1987); Ömer Asım Aksoy'un Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (1989), Ali Püsküllüoğlu'nun Türkçe Deyimler Sözlüğü (2006) gibi temel eserler de çalışmaya kaynaklık etmiştir (Yaman 2024: 19).

Yaman'a göre deyimler üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, deyimlerin genellikle bir kültür ögesi olarak ele alındığı gözlemlenmektedir. Ancak deyimlerin bütüncül bir yapı sergilemesinden dolayı tek bir bakış açısıyla değil ancak derlem bilimi, sözlük bilimi, dil öğrenimi ve öğretimi gibi dil biliminin farklı dallarınca incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Yaman 2024: 27).

"Deyim Bilimi" adını taşıyan birinci bölümde, deyim bilimi kavramı ve tarihsel gelişimi, Türkçede deyim bilimine yönelik görüşler ve ilgili alanda yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Bu bölüm alt başlıkları şu şekildedir:

1.1. Deyim Bilimi Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Bu başlıkta deyim bilimi kavramına, adlandırılmasına, çalışma alanlarına yönelik yaklaşımlar ile yerli yabancı literatürdeki çalışmalardan yararlanılarak tarihsel gelişimi ele alınmıştır.

1.2. Türkçe Deyim Bilimi

Yazar bu bölümde yapılan tanımlamalardan yola çıkarak Türkçede deyim biliminin bağımsız bir disiplin olduğunu söylemenin mümkün olmadığını ifade eder. Türkçe alan

yazınında deyim biliminin genellikle deyimleri inceleyen bir alan olarak düşünülmesine karşın deyim biliminin atasözü, deyim, eş dizim, kalıp söz, birleşik sözcükler gibi kalıplaşmış dil birimlerin tamamının çalışma alanına dâhil edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Mevcut Türkçe alan yazınında deyim bilimi salt deyimleri ele alırken; geniş çerçevede atasözü, deyim, eş dizim, kalıp söz ve birleşik sözcükler gibi tüm kalıplaşmış dil birimlerini kapsamaktadır (Yaman 2024: 24).

1.3. Türkçede Deyim Bilimi Çalışmaları

Çalışmaların birbirini tamamlayıcı nitelikte olması yazarın Türkçe deyimler üzerine yaptığı tasnifi daha değerli kılmaktadır. Tarihî ve çağdaş Türk lehçelerindeki çalışmaların yanı sıra sözlüklerdeki deyimleri gösteren çalışmalar da verilmiştir.

İkinci bölüm "Deyimsel Eş Anlamlılık ve Varyant" olarak adlandırılmış; eş anlamlılık, deyimsel eş anlamlılık ve deyimsel varyant konularına değinilmiştir.

2.1. Eş Anlamlılık

Bir dilde, birbirine yakın anlamda birçok sözcüğün bulunması o dilin zenginliğini, işlenmişliğini gösteren özelliklerdendir (Aksan 1998: 78). Eş anlamlılık Türkolojinin tartışmalı alanlarından biridir. Sözcüklerin birer tanım değil işaret olduğunu vurgulayan Tekin, dilin canlı söz hazinesinde gerçekten eş anlamlı kelimeler olmadığını, eş anlamlı oldukları sanılan kelimeler arasında çoğu kez ince anlam farklılıkları bulunduğunu, böyle bir fark olmasa bile kullanış farkı olduğunu belirtir (Tekin 1997: 117, 120).

Çalışmanın bu kısmında deyimleri oluşturan sözcüklerin eş anlamlılık görünümleri ele alınırken yerli ve yabancı literatürdeki eş anlamlılık tanımlarına yer verilmiştir. Anlamın çoklukla mecazlaştığı deyimlerde ise eş anlamlılık durumu iki kat tartışmalı hâle getirmektedir. Bu bölümde, eş anlamlılığın oluşumunda etkili olan faktörler, ilişkiler ve ilgili örnekler verilmiştir.

2.2. Deyimsel Eş Anlamlılık

Yaman, alan yazınında eş anlamlılığın genellikle tekil sözlüksel ögeler arasındaki anlam benzerliklerine/yakınlıklarına yönelik incelenerek deyimsel birimlerin eş anlamlılığının göz ardı edildiğini, fakat deyimsel birimlerin belirli bir eylem ya da durumun öznel veya nesnel bir değerlendirmesinin aktarıldığı konuşma dilindeki etkinliğinden yola çıkarak eş anlamlılıkla sonuçlandığını ifade etmiştir (Yaman 2024: 44, 46).

2.2.1. Deyimsel Eş Anlamlılık Türleri

Yazar, deyimsel eş anlamlılık türlerini ideografik eş anlamlılar, stilistik eş anlamlılar ve stilistik-ideografik eş anlamlılar olmak üzere üç başlıkta ele almıştır. Bir kelimenin anlamı içinde yer alan en küçük anlamlı birim olan ***sem***den yola çıkılarak deyimsel eş anlamlılığı sınıflandırmıştır.

İdeografik eş anlamlılar alt başlığında genel ve özel sem terimlerinin açıklanmasıyla birlikte ilgili örnekler verilmiştir.

Stilistik eş anlamlılar alt başlığında aynı kavramı ifade eden fakat stilistik bağlılık açısından farklılık gösteren örnekler verilmiştir.

Stilistik-İdeografik eş anlamlılar alt başlığında ise hem anlamsal hem de stilistik farklılıklar gösterilmektedir.

2.3. Deyimsel Varyant

2.3.1. Deyimsel Varyant Türleri

"Türkçede Deyim Varyantları ve Eş Anlamlı Deyimler" adındaki **üçüncü bölüm** ise deyimlerin varyantları ve eş anlamlı deyimler yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulgu ve tespitler sunulmuştur.

3.1. Türkçede Deyim Varyantları

Deyimler aynı anlam alanına, dil bilgisel yapıya ve içeriğe sahip ancak farklı bileşenleri içerdiklerinde varyant olarak kabul edilmektedir. Türkçede deyimsel birimler arasında varyantlaşmanın fiil, isim, sıfat ve zarf bileşenlerindeki farklılıklara bağlı olarak ortaya çıktığı belirlenmiştir (Yaman 2024: 75).

Deyim varyantlarında aynı anlam alanı içerisinde yer alan farklı bileşenlerin belirlenebilmesi için sözlüksel birimlerin anlamları verilmiştir. Sözlüksel ögelerin aynı anlam alanına ait olduğunu belirleyebilmek için öncelikle sözcüklerin Türkçe Sözlük (2009) içerisinde geçen anlamları verilmiş ve bu ögelerin anlam açısından ortak bir paydaya indirgenebilen anlam birimcikleri çerçevesinde bir anlam alanı oluşturulmuştur (Yaman 2024: 75).

3.1.1. Bileşen Sıralarının Değişimine Dayanan Deyimsel Varyantlar

Bu bölümde deyimlerin kullanım sıklığının belirlenmesinde sezgisel bir yol izlenmiştir. Türkçede bileşen sıralarının değişimine dayalı olan deyimsel varyantların sıra değişimine uğrayan bileşenlerinin genellikle isim türünde olduğu tespit edilmiştir. Sıra değişimine uğrayan sözcük çiftlerinin genellikle yön, sayı, zaman ve hayvan adları içerdiği de görülmektedir (Yaman 2024: 76). Örnek olarak *yukarı-aşağı* ve *bıyık-sakal* ile oluşturulan "*Yukarı tükürsem bıyık, aşağı tükürsem sakal / Aşağı tükürsem sakal, yukarı tükürsem bıyık*." deyimine yer verilmiştir.

3.1.2. Bileşenlerinin Eş Anlamlarıyla Değiştirildiği Deyimsel Varyantlar

Bu deyim varyantı türünde, deyim çiftlerinde geçen bileşenlerin eş/yakın anlamlısı olan dil birimleriyle yer değiştirdiği görülmektedir. Örnek olarak *aklı almamak-havsalası almamak* (havsala-akıl), *vebali boynuna-günahı boynuna* (Yaman 2024: 80) gibi örnekler verilmiştir.

3.1.3. Bileşenleri Aynı Anlamsal Alana Sahip Sözcükler veya İfadelerle Değiştirilen Deyimsel Varyantlar

Bu kategoride yer alan deyimlerin bileşenlerinden birinin aynı türde ve anlamsal alandaki bir dil unsuruyla değişimi dikkate alınmıştır. Deyim bileşenlerinden fiil, isim, sıfat ve zarf türlerinde bir değişim gerçekleşmektedir (Yaman 2024: 94).

3.1.3.1. Deyim Bileşenlerinden Bir Fiilin (Fiil Cümlesinin) Aynı Anlam Alanına Ait Başka Bir Fille Değiştirilmesi

Bu deyimsel varyant türünde, bir fiil (fiil öbeği) aynı anlam alanına başka bir fiille değiştirilmesi söz konusudur. Yazarın verdiği örnekler arasında *yüzünü buruşturmak/ekşitmek, başına sarmak/dolamak* gösterilebilir.

3.1.3.2. Deyim Bileşenlerinden Bir İsmin (İsim Tamlamasının) Aynı Anlam Alanına Ait Başka Bir İsimle Değiştirilebilmesi

Bu deyim varyantı türünde, bir ismin (isim tamlamasının) aynı anlam alanına ait başka bir isimle yer değiştirdiği görülür. *Beynine girmek-kafasına girmek, gönlü çekmek-canı çekmek* deyimleri bu türe örnek olarak verilebilir.

3.1.3.3. Bir Sıfatın Aynı Anlam Alanına Ait Başka Bir Sıfatla Değiştirilebilmesi

Bu deyimsel varyant türünde bir sıfatın aynı anlam alanına ait başka bir sıfatla değiştirildiği örnekler yer almaktadır. *Sol tarafından kalkmak-ters tarafından kalkmak, küçük dağları ben yarattım demek-alçaçık/alçak dağları ben yarattım demek* örnekleri bu deyim türü için verilen örneklerden birkaçıdır.

3.1.3.4. Bir Zarfın Aynı Anlam Alanına Ait Başka Bir Zarfla Değiştirilebilmesi

Bu deyimsel varyant türünde bir zarfın aynı anlam alanına ait başka bir zarfla değiştirildiği görülmektedir. Örnek olarak şu yapılar verilmiştir: *üstüne tuz biber ekmek-üzerine tuz biber ekmek, üzerinde durmak-üstünde durmak.*

3.1.4. Dil Ekonomisine Bağlı Olarak Varyantlaşmış Deyimler

Dilde en az çaba veya dilde tutumluluk ilkesi "dilsel evrime, insanın bildirişimsel gereksinimleriyle anlıksal ve fiziksel etkinliğini en aza indirme eğilimi arasındaki çatışmanın yön verdiği" şeklinde açıklanmaktadır (Martinet 1998'den aktaran Yaman 2024: 131). Türkçede ortaya çıkan bu varyant türünde genellikle deyimlerin bir veya iki isim bileşenlerinin çıkartılarak deyimin kısaltıldığı görülmektedir. Dil ekonomisine bağlı olarak kısaltılan deyimlerde, orijinal deyimlerdeki anlam korunmaktadır (Yaman 2024: 132). Örnek olarak *birini anasından doğduğuna pişman etmek - doğduğuna pişmak etmek, yoluna baş koymak - baş koymak* deyimleri verilebilir.

3.2. Türkçede Eş Anlamlı Deyimler

Türkçede deyimsel birimler arasındaki eş anlamlılık ilişkisinin belirlenmesinde öncelikle deyimlerin sözlük anlamlarından hareket edilmiştir. Eş anlamlı deyimler ve

bileşenlerinin örtmeceler, arkaik unsurlar ve üslup gibi özelliklere bağlı olarak gösterdiği değişimler dikkate alınmıştır. Türkçede eş anlamlı deyimlerin bileşenlerinin bazılarının kullanımdan düştüğü, sıklığının azaldığı ve farklı kavramlarla motive edildiği görülürken bazılarında arkaik unsurların muhafaza edildiği de görülmektedir (Yaman 2024: 137).

3.2.1. Yakın Eş Anlamlı (İdeografik) Deyimler

Bu türden eş anlamlı deyimlerde iki durum gözlemlendiği belirtilmektedir. Birincisi, dil bilgisel çeşitli dönüşümler yapılmakta ancak imge aynı kalmaktadır; ikincisi ise farklı imgelere sahip deyimlerdeki ortak anlam birimciğinin belirlenmesi üzerinedir (Yaman 2024: 138).

Yaman, yakın eş anlamlı deyimler içerisinde eş anlamlılık seviyesinin ve uyumun mükemmel olmadığını ifade eder. Bu durumun sebebi ise deyimlerin ve bileşenlerinin kendi ayırt edici güçlerinin ve anlamsal özelliklerinin farklılık göstermesidir. Türkçede yakın eş anlamlı deyimlerin tespitinde deyimlerin anlamları incelenmiş, sözlüksel-dil bilgisel anlamlarında çakışma durumu ve ikincil anlam birimlerinde farklılıklar göstermeleri dikkate alınmıştır (Yaman 2024: 138). *Yüreği parçalanmak / ciğeri parçalanmak, kulak tutmak / kulak vermek* bu deyim türleri için verilen örneklerden birkaçıdır.

3.2.2. Stilistik Eş Anlamlı Deyimler

Dil kullanıcıları tarafından yapılan seçim olan üslup, stilistik farklılıkları ortaya çıkartır (Yaman 2024: 147). Stilistik eş anlamlı deyimler, aynı kavramı ifade eder, ancak stilistik bağlılık açısından farklılık gösterirler. Örneğin "ölmek" kavramı stilistik olarak farklılık gösteren birçok deyim birimiyle ifade edilebilir (Yaman 2024: 148). *El bağlamak / el pençe divan durmak, dal budak salmak / dallanıp budaklanmak* örnekleri de stilistik eş anlamlı deyimler arasında gösterilmiştir.

3.2.3. Yakın-Stilistik Eş Anlamlı Deyimler

Bu tür eş anlamlılarda hem anlamsal hem de stilistik farklılıklar vardır (Yaman 2024: 162). *İçi ezilmek, içi kazınmak (veya kıyılmak), karnı zil çalmak, içi bayılmak, söze karışmak, sözünü kesmek, sözü ağzına tıkamak* deyimleri örnek olarak verilmiştir.

3.2.4. Farklı Yapılara Sahip Eş Anlamlı Deyimler

Bu bölümde yakın deyimsel eş anlamlılık ve yakın stilistik deyimsel eş anlamlılık türü içerisinde doğrudan değerlendirilemeyen deyimler bu sınıflandırmaya dâhil edilmiştir. *Bir iğne bir iplik olmak / iğne ipliğe dönmek, dünyadan çekmek (veya el çekmek) / dünyadan el etek (veya elini eteğini) çekmek, el çekmek / el etek silkmek* örnekleri farklı yapılara sahip eş anlamlı deyimler olarak örneklendirilmiştir.

Ele alınan bu çalışma, deyim varyantları ve eş anlamlı deyimler üzerinedir. Deyimlerin anlamsal çeşitliliğine dikkat çekilen çalışmada, eş anlamlılığı ve varyantlaşma konularına değinilerek bütüncül bir çalışma hedeflendiği görülmektedir. Elde edilen bilgiler, kuramsal

zemine oturtularak Türkçe deyim birimleriyle ilişkileri temelinde ele alınmıştır. Eserde 591 deyim detaylıca incelenmiştir. Ele alınan deyimlerin seçiminde ana dil konuşuru yazar tarafından sezgisel yolla kullanım sıklıkları göz önünde bulundurulmuştur. Mevcut çalışmaların incelenmesi ve deyimlerin eş anlamlılık görünümleri ve varyantlarının ele alınması eseri bu yönüyle ilgi çekici kılmaktadır. Eserin, Türkçe deyimlerin eş anlamlılık açısından incelenmesi, eş anlamlı deyimler sözlüğünün oluşturulması ve Türkçede çeşitlilik gösteren deyimlerle bunların oluşumu üzerine yapılacak çalışmalara katkı sağlaması öngörülmektedir. Buna göre bu eser, deyimlerin eş anlamlılığı ve varyantları üzerine yapılan kapsamlı bir çalışma olması sebebiyle kayda değer ve önemli bir çalışma niteliği taşımaktadır.

Kaynakça

Adıgüzel, M. Fatih ve Yeşim Aksan. 2023. "Türkçe Korku Deyimlerinde Metafor ve Metonimi İzleri". *Kavramsal Metafor ve Metonimi Üzerine Uygulamalar,* Yayına Hazırlayanlar: Yeşim Aksan, Elif Arıca Akkök, Mustafa Aksan, Mersin: Toros Üniversitesi Yayınları.

Akçataş, Ahmet ve Elif Arı. 2018. "Anlambilimin Eş Anlamlılık Sorunu". *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 60-84.

Aksan, Doğan. 2015. *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim 3. Cilt*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksan, Doğan. 1998. *Anlambilim*. İstanbul: Engin Yayınevi.

Aksoy, Ömer Asım. 1988. "Atasözleri, Deyimler". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* - 1962, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 217.

Gümüşatam, Gürkan. 2012. "Deyim Bilimi Işığında Deyim Kavramı". *The Journal of Social Science*, Volume 5 Issue 7, 357-364.

Kanmaz, Aysun. 2021. "Türkçe Deyimler Üzerine Yazılan Makaleler Hakkında Bir Kaynakça (1962-2020) ". *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür-Sanat-Mimarlık Dergisi,* Sayı: 7, 170-231.

Korkmaz, Zeynep. 2018. "Türkçenin Anlatım Gücünde Deyimlerin Yeri". *Türk Dili*, Yıl: 68, Sayı: 108, 16-22.

Özavşar, Resul. 2021. "Ölümü Kavramsallaştırma Ya Da Anlamlandırma: Ölümle İlgili Deyimlerde Kavramsal Metafor ve Metonimler". *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Yıl: 13, Sayı: 26, 108-120.

Sinan, Ahmet Turan. 2009. "Deyimlerin Yapısı Değişir mi?". *Turkısh Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 4/8, 1996-2009.

Tekin, Talat. 1997. *Türkoloji Eleştirileri*. Ankara: Simurg Yayınları.

Vardar, Berke. 2002. *Açıklamalı Dil Bilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Yaman, Hanife. 2024. *Türkçede Deyim Varyantları ve Eş Anlamlı Deyimler*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Yıldız, Şahin. 2025. "Türkiye Türkçesinde Yönelim Metaforları". Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi (UDEKAD), 8 (2), 754-771.

Yıldızlı, Muhammed Emin. 2017. "Yönelim Metaforlu Deyimlerin Sınıflandırılması". Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 10, Sayı: 2, 1489-1497.

Elektronik Kaynaklar

Güncel Türkçe Sözlük. "deyim". https://sozluk.gov.tr/ [Erişim tarihi: 20.05.2025].

Güncel Türkçe Sözlük. "eş anlamlılık". https://sozluk.gov.tr/ [Erişim tarihi: 23.05.2025].